

Piena ražotāju kooperatīva “Bites” vadītāja Biruta Pudniece

lielās saimniecības, kur finanšu aprīte ir lielāka. “Zviedru pensiju fonds nopirka lauksaimniecības zemi un tur iestādīja mežu,” saka Jurevica. Mežu platības Latvijā aizvien palielinās – lauksaimniecības zeme pārvēršas mežā.

Piena nozares nākotne ir tieši piena sastāvā, jo pārvadāšanas izmaksas arvien pieaug. Līdz ar to ir jāpārvalda vērtīgāks produkts. Un tieši mazās saimniecības, kas ražo pienu no ganībām, no kalnaina apvidus, kas graudiem nav

piemēroti, var likt pamatu jaunām tendencēm. B. Pudniece: “90. gados nodeva pienu pat 20 grādu karstu, bet tagad rīkojam apmācības, izglītojam, palīdzam, un mazie zemnieki pienu tagad nodod ar sešiem grādiem.”

Ģimenes saimniecības veido pārtikušus laukus. Turklāt tās darbojas vairākās nozarēs, tajā skaitā graudu, dārzeņu un citu, tās uztur piemājas saimniecību, kas nodrošina ar pārtiku ne tikai savu ģimeni, bet arī plašāku sabiedrības loku.

Lielās fermas, kas īpaši mērķē uz peļņas gūšanu, maksimāli samazinot savas izmaksas, nodrošina pamatapjomu pārstrādes nozarei, taču ģimenes saimniecības ir ne tikai business, bet arī valsts drošība, zemes apsaimniekošana, sakopta vide.

Latvijas nākotne

Ģimenes saimniecība ir teicams piemērs lauksaimniecībā. Ap ģimenes māju veidojas saimniecība, aug bērni. “Zemnieki ar savu nelielo saimniecību spēj pabarot ģimeni un izskolot bērnus, viņi neaiziet uz pilsētu, bet čakli strādā,” paskaidro PKS “Viļāni” vadītāja Aija Kiserovska.

Piena cena Eiropas līmenī ļauj uzelpot – domāt par nākotni, plānot ieguldījumus ražošanā. Pateicoties konkurencei par Latvijas pienu, cena tuvojas Eiropas vidējam līmenim. Taču vēl lielāks ieguvums būtu, ja zemniekiem būtu sava pārstrādes

rūpnīca, kuras jaudas būtu samērojama ar Polijas vai Lietuvas pārstrādes jaudām. Viens saimnieks konkurētspējīgu pārstrādi, tādu, kāda ir poļiem, nepavilks, jo dienā jāsarāžo vismaz 1500–2000 t piena. Ir jāapvienojas. Lielākie kooperatīvi jau ir apvienojuši piena ražotājus, bet diemžēl vēl kopējais pieejamais piena daudzums ir nepietiekams – lielākajiem mērāms pāris simtos tonnu.

Attīstības izaicinājums

Lai nodrošinātu Latvijai konkurētspējīgu piena nozari un Latvijas veikalu plauktos arvien plašāku vietu aizņemtu Latvijas piena pārstrādes produkti, jāapvieno savrupie latviešu zemnieki. Izveidot kooperatīvu, tas ir veids, kā apvienot tos, kas nav kapitāla īpašnieki, lai visi kopā tiktu pie nacionālā kapitāla. Tas liktu pamatus katras saimniecības izaugsmei. Kopā atbalstot citam citu, iegūstot labāku cenu, var vairāk nopelnīt – vairāk var iegādāties piena govīs vai investēt saimniecības infrastruktūrā.

Lai gan piena ražošanas saimniecību skaits nozarē samazinās un tas ietekmē arī atbilstīgo kooperatīvu biedru skaitu, tomēr kooperatīvi ir audzējuši apgrozījumu uz vienu biedru kopš 2014. gada par 35 %. Pēdējo divu gadu laikā kāpums bija par 9 %, 2021. gadā atbilstīgiem kooperatīviem sasniedzot 53 miljonu eiro apgrozījumu.

Kamēr Latvijā vēl nav pietiekams saražotā piena daudzums, var sākt ciešāku sadarbību ar jau topošiem lieliem pārstrādes kooperatīviem, kas, izmantojot modernās tehnoloģijas, iekaros noieta tirgus ar augstas pievienotās vērtības produktiem. Jau tagad attīstās “E-Piim” Igaunijā, “Pienas LT” Lietuvā. Mācīties no citiem šķiet lietderīgi, lai paši jau varētu iet pa gludāku ceļu.

Latvijas lauku politika ir veidota kopš pagājušā gadsimta sākuma, taču vēl arvien tā ir jāuzlabo, jāpielāgo mainīgiem apstākļiem, tehniskam progresam un Latvijas iedzīvotāju skatījumam uz savu zemi – to veidot sakoptu, apdzīvotu ar saimniecībām, kas gatavas aizstāvēt savu zemi, liekot savas mājas kā pirmo aizsardzības bastionu.

Piena KS darbības rādītāji

